

Raadsvoorstel

Onderwerp : Regionaal Actieplan en Uitvoeringsplan Aanpak Dak- en Thuisloosheid
Gelderland-Zuid
Zaaknummer : 824977
Behandelend team : Sociale Ontwikkeling / Ruimtelijke Ontwikkeling
Status : Openbaar

Besluit om

1. Het Regionaal Actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032 vast te stellen.

Inleiding

In 2024 is uw raad geïnformeerd om een regionaal actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland Zuid op te stellen. In augustus tot en met oktober 2025 is het concept regionaal actieplan ter informatie en ter consultatie voorgelegd aan verschillende partijen en alle gemeenteraden en adviesraden in Gelderland Zuid. Dit heeft een aantal verbeteringen opgeleverd, maar geen andere koerswijziging. Het regionaal actieplan wordt nu ter vaststelling voorgelegd aan uw gemeenteraad.

Aanleiding voor het opstellen van een regionaal actieplan Dak- en Thuisloosheid is het Europese en Nederlandse besluit om dakloosheid fors en structureel terug te dringen. In Nederland werd hiervoor het Nationaal Plan Dakloosheid 'Eerst een thuis' gelanceerd. Het Nationaal Plan vraagt om een fundamenteel andere kijk op het vraagstuk 'dakloosheid' en benoemt zes leidende principes die richting geven aan de regionale vertalingen van dit landelijke plan. Hierbij wordt gesteld dat het aanpakken van dakloosheid begint met huisvesting.

Ook het Regionaal Uitvoeringsplan Aanpak Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid is inmiddels opgeleverd. Het vaststellen van het regionaal uitvoeringsplan is een bevoegdheid van het college. Het regionaal uitvoeringsplan kan beschouwd worden als een richtinggevende "zienswijze" op de invulling en uitwerking van het regionaal Actieplan. Op basis van dit richtinggevende en kaderstellende regionaal uitvoeringsplan zal elke gemeente een lokaal uitvoeringsplan opstellen in 2026.

Deze drie documenten liggen in elkaars verlengde en vormen samen de aanpak dak- en thuisloosheid:

- Het regionaal actieplan: bevat de aanleiding, missie, visie, uitgangspunten en doelen voor de aanpak van dak- en thuisloosheid in Gelderland-Zuid.
- Het regionaal uitvoeringsplan: is het uitvoeringsplan van het regionaal actieplan en werkt uit hoe het regionaal vangnet voor maatschappelijke opvang wordt ingericht en welke kaders we afspreken voor de lokale uitvoeringsplannen.
- Het lokale uitvoeringsplan: beschrijft per gemeente wat de lokale opgave is om 75% van de vraagstukken van (dreigende) dak- en thuisloosheid lokaal op te lossen en/of te voorkomen. Hierbij ligt de nadruk op huisvesting. Middels preventie richt elke gemeente zich op behoud van huisvesting en daarnaast op toeleiding naar en bieden van huisvesting. Deze lokale plannen worden door alle 13 gemeenten in Gelderland Zuid gemaakt (start 2026).

Het regionaal actieplan wordt door de 13 deelnemende gemeenten ter vaststelling voorgelegd aan elke gemeenteraad.

Beoogd effect

Een regionaal gedragen visie, missie en doelstelling; waar willen we over circa 6 jaar staan met het vraagstuk van dak- en thuisloosheid. Het uiteindelijke doel is het terugdringen en voorkomen van dak- en thuisloosheid. Lokaal waar kan, regionaal waar nodig.

Argumenten

1.1. Het toenemende aantal dak- en thuisloze mensen vraagt om een gewijzigde (meer) regionale en lokale inzet

Met het regionaal actieplan willen we steviger inzetten op het voorkomen van dak- en thuisloosheid en sneller oplossen als iemand toch geen dak meer boven zijn hoofd heeft. Dit is nodig in het licht van het toenemende aantal dak- en thuisloze mensen en de toenemende tekorten aan (zorg)personeel. Dit uit zich in lange wachttijden, zorgvormen die niet goed genoeg aansluiten om dak- en thuisloosheid te voorkomen, geen geschikte woonvormen voor dak- en thuisloze mensen en een structureel tekort op het budget voor Maatschappelijke Opvang.

Het regionaal actieplan is een belangrijke doorontwikkeling op de diverse initiatieven die al lopen, zowel regionaal als lokaal. We leggen bij de uitvoering de verbinding met ontwikkelingen en afspraken zoals bijvoorbeeld in de vernieuwde Woondeal 2.0, het afsprakenkader huisvesting aandachtsgroepen, visie Inclusief Wonen, versterken Sociale Basis en de meerjarige prestatieafspraken met de woningcorporaties. We zien het als kans om de positie van bestaande voorzieningen in onze gemeente, zoals de woonvoorziening Bloemenheuvel, te versterken en de mogelijkheden te verkennen voor nieuwe voorzieningen. Denk hierbij aan een pauzewoning of woonlocatie voor mensen die minder goed in een reguliere wijk passen.

1.2 Voorkomen en oplossen van dak- en thuisloosheid vraagt om een regionaal afgestemde aanpak

Een complex onderwerp zoals het voorkomen en oplossen van dak- en thuisloosheid vraagt om gelijktijdig aanpakken van zaken. Zowel regionaal als lokaal. Hiermee voorkomen we dat “we dweilen met de kraan open”. Een afgestemde aanpak zorgt ervoor dat elke gemeente weet wat er nodig is en vanuit welke visie we werken om dak- en thuisloosheid in onze regio terug te dringen.

1.3. Het regionaal actieplan sluit aan bij het nationaal actieplan Dakloosheid ‘Eerst een Thuis’ (2023-2030) en de ETHOS-telling die we in onze regio hebben uitgevoerd

Zowel in Europa als in Nederland is besloten om dakloosheid fors en structureel terug te dringen. Dit is vastgelegd met de Verklaring van Lissabon en in het Nationaal Plan Dakloosheid ‘Eerst een Thuis’. Het Nationaal Plan Dakloosheid ‘Eerst een Thuis’ vraagt om een fundamenteel andere kijk op het vraagstuk ‘dakloosheid’ en benoemt zes leidende principes die richting geven aan de regionale vertalingen van dit landelijke plan en zijn opgenomen in het regionaal Actieplan (*Huisvesting is een mensenrecht; Dakloosheid voorkomen is altijd het beste; Respect voor eigen keuze en regie; Herstelondersteuning en inzet ervaringsdeskundigheid; Scheiden van wonen en zorg; Ondersteuning is flexibel en op maat*).

De ETHOS-telling verschaftte ons meer inzicht in de aantallen dak- en thuisloze mensen. En het type dak- en thuisloze mensen. Dit heeft bijgedragen aan de keuzes die we met het actieplan maken, zoals de verdeling naar regionale opgave (25%) en lokale opgave (75%) voor het ondersteunen van (dreigend) dak- en thuisloze mensen.

1.4. Het is een actieplan van, voor en door de regio Gelderland Zuid

Voor het terugdringen van dak- en thuisloosheid werken we nauw samen met de gemeenten in regio Gelderland-Zuid. Het regionaal actieplan is opgesteld in samenwerking met deze gemeenten en andere betrokken organisaties. Hiervoor is een bestuurlijk kernteam opgericht met een vertegenwoordiging van de portefeuillehouders Wonen en Zorg vanuit de regio Rivierenland, regio Rijk van Nijmegen en centrumgemeente Nijmegen. Dit is aangevuld met bestuurders van een woningcorporatie in Rijk van Nijmegen en een woningcorporatie in Rivierenland. Daarnaast zijn de aanbieders van maatschappelijke opvang, de GGD en de adviesraden sociaal domein van de gemeenten geconsulteerd. De raden zijn meegenomen middels lokale- en regionale bijeenkomsten. De ervaring uit de praktijk is meegenomen door betrokkenheid van professionals en ervaringsdeskundigen in de werkgroepen die de plannen tot stand hebben gebracht.

1.5 Terugdringen van dak- en thuisloosheid en opvangen van dak- en thuisloze mensen is een verantwoordelijkheid van elke gemeente

Gemeenten zijn er verantwoordelijk voor dat inwoners in het geval van dak- en thuisloosheid terecht kunnen bij de maatschappelijke opvang (MO). Dit geldt als vangnet, wanneer er geen andere oplossing is. Omdat deze voorzieningen om specifieke expertise vragen, werken gemeenten hierop nauw samen. De uitvoering hiervan hebben we gemandateerd aan centrumgemeente Nijmegen, net als de overige gemeenten in regio Gelderland Zuid. Met dit actieplan dak- en thuisloosheid zetten we onder andere in op preventie, waarmee we voorkomen dat inwoners aanspraak moeten maken op de maatschappelijke opvang. Daarnaast zorgen we dat er voldoende maatschappelijke opvang beschikbaar blijft, maar wel meer verspreid over de regio. Hiermee verminderen we de druk op de stad Nijmegen waar nu een concentratie van voorzieningen is.

Kanttekeningen

1.1 Het Regionaal Actieplan Dak- en Thuisloosheid betreft primair een visie, uitgangspunten en kaders en biedt nog geen inzicht in de risico's en het financiële kader

Niet in het regionaal actieplan, maar in het regionaal uitvoeringsplan werken we de hoofdlijnen verder uit en wordt er ook stilgestaan bij mogelijke risico's en de financiële vertaling.

1.2 Doelen worden mogelijk niet gehaald door maatschappelijke en politieke ontwikkelingen

Dak- en Thuisloosheid is een zeer complex probleem dat onderhevig is aan maatschappelijke ontwikkelingen. Het is dan ook geen zekerheid dat de gestelde doelen behaald worden. Desondanks sturen we op de hoofdlijnen uit het actieplan en streven we ernaar om deze doelen te behalen.

1.3 Coördinatie en afstemming in regionale uitvoering vraagt om stevige inspanning

Voor een geslaagde aanpak is goede regionale samenwerking en afstemming, gezamenlijk gedragen verantwoordelijkheid en monitoring nodig. Het vergt tijd om dit te bereiken.

Met de aanstaande gemeenteraadsverkiezing en daarna nieuwe colleges en nieuwe bestuurlijke portefeuillehouders kan dit tot gevolg hebben dat regionale en lokale besluitvorming tot vertraging leidt van uitvoeringmaatregelen.

Financiën

Het regionaal actieplan geeft de visies, doelen en acties op hoofdlijnen weer. Hierdoor zit er nog geen concrete uitwerkingen van de financiën in. In het regionaal uitvoeringsplan, waar we de kaders verder concretiseren, staan we stil bij de mogelijke risico's en nemen we een risicoparagraaf op. Daarnaast zal de uitvoering in 2026 verder vorm krijgen en zullen de lokale uitvoeringsplannen worden opgestart waar de concrete uiteenzetting van de financiën aan wordt toegevoegd.

Voor de financiering van de maatschappelijke opvang wordt gewerkt met een regionale begroting voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang die jaarlijks wordt opgesteld door de 13 deelnemende gemeenten. Hiervoor geldt een centrumregeling en bijgaande dienstverleningsovereenkomst. Het is belangrijk dat we in 2026 tot een goede regionale afstemming komen over de financiën voor de komende jaren. Zo kan worden gestuurd op een passend en toereikend budget. Het uitgangspunt voor het financieel kader is dat we binnen de beschikbare rijksbudgetten voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen blijven.

Tijdspad

- Het regionaal actieplan wordt door alle 13 gemeenten uit de regio ter vaststelling voorgelegd aan de raad.
- Na vaststelling van zowel het regionale actieplan als het regionale uitvoeringsplan gaat elke deelnemende gemeente aan de slag met het opstellen van een lokaal uitvoeringsplan in 2026.

Communicatie/Participatie

Bij de consultatieronde voor het Regionale Actieplan zijn veel partijen uit het werkveld betrokken evenals de gemeenteraden en adviesraden Sociaal Domein. Op basis van deze adviezen is ook het regionaal

uitvoeringsprogramma verder uitgewerkt. In voorbereiding op het lokale uitvoeringsplan (2026) wordt de Adviesraad Sociaal Domein Beuningen weer meegenomen om hun input te geven.

Evaluatie

Voor de voortgang wordt een monitor ingericht. Deze wordt gebruikt voor de verantwoording richting college, gemeenteraad en ketenpartners. Voortgang wordt eveneens mee genomen in de reguliere p&c cyclus.

Bijlagen

- Bijlage 1: Regionaal Actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032
- Bijlage 2: Regionaal Uitvoeringsplan Aanpak Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032
- Bijlage 3: Raadsvoorstel Regionaal Actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032
- Bijlage 4: Raadsbesluit Regionaal Actieplan Dak- en Thuisloosheid Gelderland-Zuid 2026-2032

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

Dyanne Kocken
secretaris

Daphne Bergman
burgemeester